

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของ นักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๐ และผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕๐ สถานภาพเป็น นักเรียน จำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๔๐ คณะครู จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๘๐ และครูพระสอนธรรมศึกษา จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๐ ระดับการศึกษาพบว่า ประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๖ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๐ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๐

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แสดงว่า อยู่ในระดับมากอยู่ ๕ ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอน ด้านเนื้อหาของหลักสูตร และด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน ปรากฏดังนี้

๕.๑.๒.๑ ด้านการเตรียมการสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในด้านการเตรียมการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพุทธมามกะที่ดี เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านทฤษฎี (หนังสือหลักสูตรธรรมศึกษา) เนื้อหาของหลักสูตรเป็นความรู้ที่ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านปฏิบัติ (ธรรมวิภาคเบญจศีลเบญจธรรมและศาสนพิธี) อยู่ในระดับ

มาก ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาข้อเน้นความรู้พื้นฐานในการศึกษาชั้นสูงต่อไป และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๒.๒ ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา โดยภาพรวม ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า การมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ ให้การศึกษาอบรม และสนทนากับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่น การมีความรับผิดชอบต่องาน การเป็นผู้มีจรรยาบรรณ และความเป็นผู้มีมีความสามารถ อดทน มีความเข้าใจนักเรียนและสามารถควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคงอยู่เสมอ ซึ่งมีระดับความเหมาะสมอันดับสุดท้าย แต่ก็ยังอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก

๕.๑.๒.๓ ด้านการเตรียมการสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในด้านการเตรียมการสอนของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา โดยภาพรวม ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า เตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์การสอน ใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ต่างๆ มาส่งเสริม ในด้านเนื้อหาวิชา ในการใช้อุปกรณ์การสอน และ การเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน ตำรา เอกสาร เป็นอันดับสุดท้าย

๕.๑.๒.๔ ด้านการดำเนินการสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในด้านการดำเนินการสอน ของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา โดยภาพรวม ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับพบว่า สร้างบรรยากาศและควบคุมชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น มีวิธีการเสริมกำลังใจให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ ใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชั้นเรียนได้ สอดแทรกจริยธรรมเพื่อการอบรมควบคู่ไปกับการเรียนการสอน การสรุปบทเรียน กะทัดรัด ชัดเจน การนำเข้าสู่บทเรียน โดยการชี้แจงหรืออุปมาอุปไมยได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ใช้ภาษาชัดเจน ไม่วกวน การมีความแม่นยำในเนื้อหาทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง การนำสื่อการเรียนการสอนมาประกอบการสอน มีความสัมพันธ์กับบทเรียน เลือกใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ได้เหมาะสม และใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นอันดับสุดท้าย

๕.๑.๒.๕ ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ในด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนธรรมศึกษา โดยภาพรวม ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น

รายชื่อตามลำดับพบว่า นำหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน นำผลการสอบที่ได้จากการวัด และประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านปฏิบัติมีความเหมาะสม จัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของนักเรียนเป็นระยะๆ การวัดและประเมินผลเหมาะสม กับเนื้อหาวิชา รูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านทฤษฎีมีความเหมาะสม ตามลำดับ แต่ข้อสอบเน้นความคิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล และมีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับการคิดเห็นการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในตำบลหนองแก้ว อำเภอ เมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ปรากฏดังนี้

๕.๑.๓.๑ ความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียนธรรมศึกษา เรียบเรียงได้ดังนี้ การเรียนธรรมศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้รู้ข้อหลักธรรมต่างๆในทางพระพุทธศาสนา และพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าได้ดียิ่งขึ้นไป และเพื่อให้นักเรียนได้รู้หลักธรรมในการปฏิบัติตน สามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๕.๑.๓.๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ในการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา เรียบเรียงได้ดังนี้ พระภิกษุที่สอนบางรูป มีการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การสอน หนังสือแบบเรียน ตำรา และเอกสารใช้อุปกรณ์การสอนได้เป็นอย่างดี ศึกษาหาความรู้ต่างๆ มาส่งเสริม ในด้านเนื้อหาวิชา แต่บางรูปในด้านพัฒนาการของผู้สอนยังมีน้อย การดำเนินการสอน บางครั้งไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน อธิบายหลักธรรมไม่ชัดเจน ใช้อุปกรณ์การสอนไม่เป็น เป็นต้น

๕.๑.๓.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เรียบเรียงได้ดังนี้ ควรให้นักเรียนเรียนนอกสถานที่ เช่นวัด หรือสถานที่ที่เป็นธรรมชาติ และควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการใช้อุปกรณ์ในการสอนมากกว่านี้ เช่น คอมพิวเตอร์ จึงจะทำให้นักเรียนไม่เบื่อ ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนรู้สึกสนุกสนาน ทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย เช่น คั่นคว่ำหาคำตอบ จากเกมสัปดาห์สนุก จากละครโทรทัศน์ การได้วาทีธรรมะ ตอบปัญหาธรรมในห้องเรียน และในชิ้นงานที่มอบหมายให้แต่ละครั้ง นักเรียนต้องการรู้ผลอย่างทันใจด้วย

๕.๑.๓.๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา เรียบเรียงได้ดังนี้ คือ เพิ่มเติมวิธีการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่า

นี้เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามระหว่างนักเรียนด้วยกัน ให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้เพื่อค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองเพิ่มเติมและเห็นผลการปฏิบัติงานทันที ให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียนด้วย

๕.๑.๓.๕ ข้อเสนอแนะ เรียบเรียงได้ดังนี้ คือ เนื้อหาวิชาที่ทำการสอนมากเกินไป ไม่เหมาะกับเวลาที่มีอยู่เพียง ๔๘ - ๕๐ ชั่วโมง แม้จะปรับหลักสูตรใหม่แล้ว แต่ก็ยังมีส่วนที่เกินความจำเป็นสำหรับนักเรียนอีกมาก ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชากับวุฒิภาวะของนักเรียน วุฒิภาวะของนักเรียน ยังมีความไม่พร้อม กับเนื้อหาวิชาที่มากเกินไป ซึ่งนักเรียนบางชั้นยังอยู่ในระดับประถมศึกษาเท่านั้น แต่เนื้อหาสาระของวิชา อยู่ขั้นสูงเกินไปทำให้เข้าใจยาก และพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา ยังมีน้อยเกินไป ไม่เพียงพอต่อนักเรียนที่ต้องการเรียนธรรมศึกษาด้วย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่พระภิกษุที่สอนธรรมศึกษา มีการศึกษาระดับที่สูง คือระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี อยู่หลายรูป ได้ทุ่มเทการสอนธรรมศึกษา อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดผลประสิทธิภาพเต็มที่ เช่น ด้านการเตรียมการสอน เนื้อหาของหลักสูตรเป็นความรู้ที่ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพุทธมามกะที่ดี เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถดำรง ชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่องาน ให้การศึกษายอบรม และสนใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่น และความเป็นผู้มี ความสามารถ อดทน มีความเข้าใจนักเรียน เป็นต้น ด้านการเตรียมการสอน มีการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์การสอน และการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน ตำรา เป็นต้น ด้านการดำเนินการสอน ได้สร้างบรรยากาศและควบคุมชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น มีวิธีการเสริมกำลังใจให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการสอน เลือกใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ได้เหมาะสม เป็นต้น ในด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน สามารถนำหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน นำผลการสอบที่ได้จากการ

วัด และประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น จัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน เป็นต้น ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไชยา ขยสิทธิ์ (แสนแสนยา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาทัศนคติ และความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา” ได้กล่าวไว้ว่าพระภิกษุผู้ เข้าไปสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนควรประกอบให้มี คือด้านบุคลิกภาพ เพราะการที่พระภิกษุเข้าไป สอนนั้นจะสื่อถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างพระภิกษุกับนักเรียนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องว่าจะ เป็นไปในแง่บวกหรือแง่ลบ พระภิกษุที่เข้าไปสอนนั้น ควรปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสมกับเพศภาวะ ความเป็นภิกษุ เป็นผู้ที่ทั้งวิชาและจรณะอันจะทำให้เกิดความเลื่อมใส แก่ผู้พบเห็น สิ่งที่พระภิกษุ ควรละเว้น คือการแสดงกิริยาไม่สุภาพ เช่น เดินสูบบุหรี่การเจรจาที่ไม่สุภาพ ดุริยาเหมือนผู้ที่ไม่ เคยผ่านการศึกษาระยะมาก่อน ทำให้ผู้ได้พบเจอที่ยังไม่เลื่อมใสยังไม่เลื่อมใส และที่เคยเลื่อมใส จะทำให้หมดศรัทธาในพระพุทธศาสนา ส่วนในเรื่องการสอนนั้น พระภิกษุนั้นก่อนที่จะไปสอน ต้องมีการเตรียมการสอนให้พร้อม ทั้งอุปกรณ์การสอนที่สำคัญ เช่น หนังสือประกอบการเรียน สื่อ การสอนที่พอหาได้ไม่ลำบากนัก เป็นต้นว่าสื่อภาพพุทธประวัติ สื่อหนังสือ สื่อการ์ตูน และเมื่อถึง เวลาดำเนินการสอนควรรู้จักใช้อุปกรณ์ให้เข้าของ โดยใช้หลักการสอนของพระพุทธเจ้าเป็น แบบอย่าง ด้วยนักเรียนนั้น เป็นผู้ที่ยังมีวุฒิภาวะที่ยังอ่อนกับหลักวิชาการ ครูผู้สอนควรสรรหา วิธีการต่างๆ มาสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนาน ไม่เครียดกับหลักวิชาการเกินไป สิ่ง สำคัญที่สุดในการสอนวิชาธรรมศึกษา คือต้องการให้นักเรียนมีความรู้หลักธรรม สามารถ ประยุกต์ใช้ในชีวิตของตัวเอง และสังคมรอบด้าน รวมทั้งยังสามารถเป็นธรรมทายาทในทาง พระพุทธศาสนาที่ดีต่อไป นั่นเอง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

จากผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนอง แก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑. ในเรื่องหลักสูตรธรรมสนามหลวงมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม ในระดับธรรมศึกษาชั้นโท และชั้นเอก ควรใช้ เพียงกระทู้ของธรรมศึกษาชั้นตรีเท่านั้น

๒. ในส่วนวิชาธรรมะ พุทธประวัติ และวินัย ทุกระดับชั้น ควรเหลือไว้เฉพาะสาระ ที่สำคัญเท่านั้น เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน

๓. ในส่วนของการวัดผลและประเมินผลของสนามหลวงนั้นไม่ควรเน้นความจำจนเกินไป

๕.๓.๒. ในด้านบุคลิกภาพ พระภิกษุควรพัฒนาตนให้เป็นผู้มีพร้อมทั้งวิชาและจรณะ

๕.๓.๓. ในด้านการสอน พระภิกษุพึงพยายามแสวงหาวิธีการในการสอน เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาการสอนเพื่อเผยแพร่วิทยาอย่างมีประสิทธิภาพ

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการเก็บข้อมูลที่ทำวิจัยโดยศึกษาเฉพาะประชากรในวงจำกัดเท่านั้น ผลการศึกษาที่ได้จึงอาจไม่ครอบคลุมหรือเป็นตัวแทนของนักเรียนได้ทั้งหมด ดังนั้น หวังว่าในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรขยายเขตในส่วนของประชากร และกลุ่มตัวอย่าง หรือคงจะมีการศึกษาวิจัยในระดับประเทศอีกในอนาคต เพื่อจะได้ผลการศึกษาที่กว้างมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบการจัดการศึกษาธรรมศึกษาต่อไป